

Poškozují veřejné knihovny spisovatele?

Napsal jsem v 33. čísle Kmene mezi jiným, že poškozují českého autora „i veřejná knihovna, která zapůjčí jeden exemplář jeho knihy do roka patnácti čtenářům, z nichž alespoň osm deset jest tak zámožných, že má povinnost, samozřejmě u kulturního národa, mítí domácí knihovničku knih vlastních“. Z této věty vyčelil si jakýsi vtipný osvícenec jako můj domnělý návrh na podporu spisovatelstva radu: zavřete veřejné knihovny! Jak vidět: důvtipný muž! Vpravdě nezfalšují-li se vývody z mého konstatování, jsou takové: nikoliv zavřete knihovny, nýbrž otevřete nové knihovny, ale *pouze pro lid, to jest pro nemohovité vrstvy obyvatelstva; avšak vylučujte z nich vyslovené boháče*, kteří nemají nároku na humanitní instituci, již jest bezplatná knihovna veřejná, a poškozují svým příživnictvím i autora i nemajetné vrstvy obyvatelstva, jimž má býti určena. Proč nemohlo by býti stanoveno, že z užívání lidové knihovny veřejné, t. j. knihovny obsahující literaturu ušlechtilé zábavnou a populárně vědeckou, jsou vyloučeni všichni, kdož mají ročního příjmu přes 5000 K? Nebo není to zjev národně i sociálně nezdravý, když na př. žena městského radního, který má desetitisícové příjmy roční, vypůjčuje si z obecní knihovny po celý rok všecku svou četbu beletristickou, kterou by mohla koupiti si asi za 50—60 K? Namítne se mně, že nepůjčí-li té dámě knih veřejná knihovna, nebude vůbec čísti. Odpovídám: Nechať! V ní neztratí nic ani kultura ani národ. Jen kdo čte s opravdovou láskou, čte i s užitkem; a kdo čte s opravdovou láskou, ví, že láska ta žádá si obětí, a přináší je rád, to jest kupuje si knihy, po nichž touží a které přináší nasycení jeho ušlechtilého hladu. Nedávno vypravoval mně pražský moderní nakladatel o chudých českých hornících, uhlokopecch z revíru mosteckého, kteří kupují si u něho knihy, notabene knihy umělecky vypravené, vzácné obsahem i formou a podle toho ovšem přiměřeně drahé, a nepřijímají ani jeho návrhu splátek, platíce hotově všecko, co odeberou! Myslím, že národ, který má takové zjevy opravdu šlechtické mezi svou chudinou, má býti dvakrát přímý a neustupný v konání spravedlnosti i vůči bohatcům a vylučovati je z požitků, na něž práva nemají.

K reorganizaci Národních listů

Národní listy chtějí býti od 17. října ne již orgánem mladočeským, nýbrž prostě českým, t. j. listem, který by bojoval za samostatný stát český a sdužil všechny pracovníky k boji tomu nejzpůsobilější a nejpopovolanější. Utvořila se nová redakce, do listu byli povoláni za redaktory nebo pravidelné spolupracovníky lidé co nejvzdálenější někdejšímu mladočešství, ano jeho nejurputnější nepřátelé: Herben, Machar, Dyk. V listě sešli se i lidé, kteří se kdysi náruživě nenáviděli a vášnivě potírali: Dyk a Machar, Arne Novák a dr. Rádl, jenž strhal kdysi v Čase Novákovy Stručné dějiny české literatury. Nejasné jest ještě, kdo přešel ze starých redaktorů do nové redakce; zatím jest to jistě jen o Tůmovi-Zevlounovi, ale bylo by smutné, kdyby recepce vztahovala se na něho, a ne zároveň na Josefa Holečka nebo K. M. Čapka, neboť pochybují, že Tůma-Zevloun byl by čist od oportunistu, kde provinili se jim oba posléze jmenovaní. Jistě jest možno, aby vedle sebe dnes stáli

a pracovali lidé, kteří se včera bili pro svá různá přesvědčení do krve; ano, ti mohou spíše stát vedle sebe než lidé zcela si cizí, poněvadž v bojích mohli naučiti se vzájemně uctít. Velicí polemikové cizí, francouzští, na př. Veuillot, nedovolovali alespoň nikdy snižovati v hovorech soukromých své odpůrce; byli to opravdoví rytíři každým coulem. Proč by nemohlo tomu býti tak i u nás — alespoň v budoucnosti? Závažnější zdá se mně býti formace nové redakce. Nová redakce obsahuje jména velmi dobrá vedle pochybných. K pochybným náleží na prvním místě p. Miroslav Rutte, jemuž svěruje se redakce důležité rubriky literárně kritické. Jest třeba říci otevřeně, že nic z posavadních prací p. Ruttových neopravňuje ho k úkolu tak významnému, který plnili v starých Národních listech Hálek, Neruda, Ferdinand Schulz, tedy své doby literáti opravdu vůdčí. Pan Rutte jest posud jen prostřední beletrista a bezvýznamný kritik stranicky krátkozraký, povrchně myslící a soudící. Zatím měl by se učiti, a ne řídit a spravovati jiné. To musí vědět i vzdělání literáti z rady redakční, a proto budou i oni spoluzodpovědní s p. Ruttem. Bylo by paskvilem na všechen dnešní idealism národní, ústy tak hlučně vyznávaný, kdyby rubrika kulturně dnes nejdůležitější měla propadnouti obmezené i obmezenecké koterii a sloužiti osobnímu zášti a malodušné nevraživosti, jako tomu bylo v literární rubrice Národa. Co prošlo bez pozornosti v nepatrném listku, vzbudilo by jistě důrazný odpor veřejnosti v listě všénárodním. Proto: caveant consules!

Karel Thon: Nová doba a Sokolstvo

Jest to soubor čtyř přednášek, které proslovil jednatel pojizerské sokolské župy Fügnerovy a které vesměs obírají se otázkami obrody činnosti sokolské. Karlu Thonovi nestačí nikterak staré vyjeté koleje, v nichž zvrhává se sokolská práce v pouhou akrobatiku a prázdnotu rutinu; v duchu zakladatele Tyrše, renesančního člověka a myslitele v pravém smyslu slova, touží po tom, aby Sokolstvo bylo dílnou opravdového moderního českého člověka, po těle i po duši stejně dokonalého. Spisek jest do jakési míry i sebeobžalobou sokolskou vzácné síly ve své opravdovosti; p. Karel Thon uzavírá, že již před válkou nestálo Sokolstvo zúplna na výši tideaálních požadavků položených jeho zakladatelem, a proto že ve válce v leckterém smyslu zklamalo. Vyrovnatí se době moderní, která požadavky na kulturní, mravní, fysickou zdatnost českého člověka stupňuje do výše předtím neznámé, prohloubiti výchovu sokolskou v opravdový prodromos krásného hellensky moderního ducha, v opravdovou školu české kalokagathie, rozšířiti ji o všechny obory lidské tvorby, tedy v první řadě o umění a poesii, jest krásným úctem páně pisatelovým. Aby pro něj získal myslí bratři, užívá p. Thon prostředků, které by byly ke cti i spisovateli essayistovi z povolání. Jsa značného vzdělání všeobecného, správně oceňující a milující vynikající zpěvy i nejmodernější básnické tvorby české, osvětluje bolavé otázky nedostatků sokolských po všech stránkách a přesvědčuje plně o nutnosti reformy v jeho duchu a smyslu. Knížka měla by býti nejen čtena, mělo by i býti o ní hojně uvažováno a měla by býti východiskem soustavné práce obrodné. Podnětů i plánů a návrhů k ní jest v ní mnoho.